

Štefan Füle

Evropský komisař pro rozšíření a politiku sousedství

Projev před Výborem pro zahraniční věci (AFET)

*Check Against Delivery
Seul le texte prononcé fait foi
Es gilt das gesprochene Wort*

Evropský parlament

Ve Štrasburku dne 17. května 2010

Vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci,

je pro mě potěšením se s Vámi dnes setkat, představit Vám nový „balíček týkající se evropské politiky sousedství“ a v rámci našeho strukturovaného dialogu s Vámi projednat priority evropské politiky sousedství a rozšíření pro období 2010–2011.

Dne 12. května Komise přijala nové sdělení týkající se provádění evropské politiky sousedství, společně se zprávami o jednotlivých zemích a úsecích. Vzhledem k tomu, že začalo funkční období nové Komise, využili jsme tuto příležitost, abychom namísto pouhého výhledu na příští rok shrnuli prvních pět let provádění evropské politiky sousedství za období 2004 až 2009.

Evropská politika sousedství dle našeho názoru formuje vztahy mezi EU a jejími sousedy. Od svého uvedení v roce 2004 totiž posílily politické kontakty, jak co se týče úrovně, tak intenzity.

Obchod podpořený plynulou liberalizací a sblížením právních předpisů zaznamenal dvojciferný růst. Během posledních pěti let vzrostl vývoz o 63 % a dovoz o 91 %. Otevření trhu tedy přineslo prospěch jak EU, tak jejím partnerům.

Rovněž se zlepšují právní předpisy týkající se lidských práv a základních svobod. Jak však všichni víme, jejich provádění je problematické. Potřeba podporovat další reformy správy věcí veřejných je stále naléhavá, neboť tato oblast je zásadní pro blaho občanů, politickou stabilitu a hospodářský růst u našich sousedů.

V oblasti mobility je dosahováno pokroku, ale je třeba pokračovat. Otázka mobility, včetně problematiky víz, nepříznivě ovlivňuje spolupráci s našimi partnery ve všech ostatních oblastech, ať již jde o obchod a investice, osobní kontakty nebo spolupráci v jednotlivých odvětvích. Ve sdělení poukazujeme na to, co lze podle našeho názoru udělat pro pokrok ve vztazích s jižními partnery, a přitom v plném rozsahu zohlednit otázku bezpečnosti a jiné problémy. Domnívám se, že jde o klíčovou záležitost v zájmu důvěryhodnosti naší politiky!

Sdělení prokazuje, že celkově se EU, i přes obtížné okolnosti, podařilo vytvořit s našimi sousedy skutečné partnerství pro reformu, které přináší hmatatelné výsledky, z nichž mohou mít prospěch obě strany. Ale mnohem více je potřebné v reformě vytrvat, zejména tam, kde není nabízeno přistoupení k EU.

Pomoc ze strany EU byla uzpůsobena potřebám reformy v konkrétních partnerských zemích a její objem se v současném finančním rámci ve srovnání s rámcem na roky 1999–2006 zvýšil o 32 %. Většina finančních zdrojů (75 %) je určena na dvoustranné programy, zatímco zbývající finanční prostředky na regionální programy, programy pro více zemí a přeshraniční spolupráci.

Zprávy o pokroku jednotlivých zemí hodnotí, čeho naši sousedé v roce 2009 na základě svých akčních (reformních) plánů v rámci evropské politiky sousedství dosáhli, a zdůrazňují, co měli udělat a co mohli udělat lépe.

Tato „každoroční kontrola“ není jen pouhým formálním hodnocením. Z politického hlediska je velice důležité reformy sledovat, přinejmenším aby bylo zachováno současné tempo.

Víme, jak jsme spolu vzájemně v globalizovaném světě propojeni, a proto mají reformy v našich partnerských zemích dopad na naši vzájemnou prosperitu, stabilitu a bezpečnost.

Výsledky za minulý rok v jednotlivých zemích se velmi lišily. Někteří z našich partnerů učinili značné pokroky v odvětvových reformách, ať již jde o právní předpisy v oblasti životního prostředí nebo reformu daní a cel. V oblasti lidských práv, demokracie a správy věcí veřejných je však tempo stále pomalé.

Kvůli omezenému času nebudu zabíhat do podrobností o současném stavu jednotlivých zemí, ale pokud budete mít zájem, jsem připraven s Vámi na toto téma diskutovat během dvoustranných setkání.

PRIORITY V OBLASTI EVROPSKÉ POLITIKY SOUSEDSTVÍ NA OBDOBÍ 2010–2011

Dovolte mi přejít k tématu priorit na nadcházející měsíce. Tempo, jakým se bude pokrok ubírat závisí rovněž na výhodách, které partneři mohou od evropské politiky sousedství očekávat. Proto se opravdu domnívám, že by EU měla poskytnout partnerům hmatatelnou motivaci, které mohou dosáhnout v přiměřeném čase, zejména v oblasti mobility osob a liberalizace obchodu. Tyto dvě oblasti budou mými hlavními prioritami pro roky 2010 a 2011. Navíc hodlám:

- pokračovat v prohlubování smluvních vztahů s našimi partnery,
- zajišťovat vhodné přidělování finančních prostředků na podporu politických reforem a hospodářského rozvoje a
- podporovat rozvoj regionálního a multilaterálního rozměru evropské politiky sousedství.

Mobilita osob

Dobře řízené zlepšování v oblasti mobility osob přináší prospěch jak pro EU, tak pro její partnery, protože usnadňuje obchod, cestovní ruch, osobní kontakty a legální migraci pracovních sil.

Společně s příslibem liberalizace obchodu je silným politickým podnětem pro velmi potřebnou institucionální a správní reformu u našich sousedů.

Očekávám pokrok, zejména pokud jde o naše východními partnery, a to na základě dlouhodobého cíle Východního partnerství spočívající v liberalizaci, který je plněn postupně za předpokladu splnění nezbytných podmínek týkajících se bezpečnosti. Mým záměrem je rozvíjet Východní partnerství tak, aby se z něj stal praktický a užitečný nástroj, jak přiblížit šest z našich partnerských zemí Evropské unii do té míry, do jaké budou chtít. Za tímto účelem se budu soustředit jak na podstatu věci (politické přidružení, hospodářská integrace, mobilita), tak na nástroje, např. komplexní programy pro budování institucí, na které bude vyhrazena polovina z 350 milionů EUR, které byly vyčleněny v loňském roce.

Doufám, že dojde k zřetelnému pokroku v oblasti usnadňování udělování víz a readmisních dohod se všemi východními partnery včetně Běloruska, což podpoří kontakty mezi lidmi. Na základě Kodexu o vízech EU Komise také navrhne členským státům praktická opatření, která by zlepšila vyřizování žádostí o vízum a konzulární pokrytí.

Doufám, že dosáhneme značného pokroku v dialogu o vízech s Ukrajinou, aby se podařilo dohodnout na plánu liberalizace víz.

Dále očekávám, že brzy také zahájíme dialog o vízech se stejným cílem i s Moldavskou republikou.

Pokud jde o naše jižní sousedy, musíme se také zamyslet nad tím, jak zavést vhodná partnerství pro řízení migrace. Dohody o usnadnění vízového režimu s našimi partnery, u kterých bylo dosaženo největšího pokroku, by měly být součástí těchto partnerství stejně samozřejmě jako readmisní dohody.

Liberalizace obchodu

Co se týče liberalizace obchodu, půjdeme stále za cílem vytvořit s našimi sousedy rozsáhlé a komplexní zóny volného obchodu, aby byl rozšířen jednotný trh EU.

Pokračují jednání s Ukrajinou a budeme rovněž usilovat o zahájení jednání o rozsáhlých a komplexních zónách volného obchodu s Moldavskou republikou. Rozsáhlé a komplexní zóny volného obchodu s Arménií a Gruzii budou součástí dohod o přidružení s těmito zeměmi.

Navíc bude EU dále podporovat Ázerbájdžán v jeho úsilí o brzké připojení se k WTO, čímž splní hlavní podmínku, abychom mohli také případně přejít k jednání.

Partneři musí ale zintenzívnit své snahy při přípravě těchto jednání, aby dokázali splnit budoucí závazky a vytrvat v nich.

Pokud jde o jižní sousedy, budeme se řídit evropsko-středomořským obchodním plánem pro období po roce 2010, jehož cílem je prohloubit dvoustranné obchodní vztahy a v konečném důsledku také projednat s našimi partnery rozsáhlé a komplexní zóny volného obchodu.

Hlubší smluvní vztahy

V této souvislosti bude důležité celkově prohloubit smluvní vztahy s našimi sousedy, což bude symbolizovat náš politický závazek posilovat vztahy a podporovat reformy, díky kterým se k nám mají naši sousedé přiblížit.

Rada rovněž uvedla, že vedle zemí, se kterými uzavřeme nové dohody o přidružení, je v zásadě připravena prohloubit smluvní vztahy EU s Běloruskem za předpokladu, že tato země prokáže, že je odhodlána vytrvat v demokratických reformách.

Co se týče našich jižních partnerů, probíhají diskuse o prohloubení vztahů se zeměmi jako Egypt, Tunisko a Jordánsko. Jakmile to celkové politické souvislosti dovolí, je Komise připravena pokračovat v práci na prohloubení vztahů s Izraelem. Rovněž doufám, že Sýrie brzy podepíše smlouvu o přidružení a že budou buď ukončena jednání s Libyí o nové rámcové dohodě, nebo se ukončení těchto jednání alespoň přiblíží. Co se týče okupovaných palestinských území, naše práce v budoucnosti zaměří na podporu provádění palestinského národního plánu, tzn. Fajádova plánu na vytvoření samostatného palestinského státu.

Budeme dávat konkrétní podobu „*statut avancé*“ Maroka, a to formou provedení zvláštního akčního plánu nové generace, který bude uzpůsoben pro tento ambiciózní vztah.

Financování

V příštích třech letech (2011–13) bude na posílení politické spolupráce a podporu hospodářské integrace mezi EU a sousedními zeměmi věnováno více než 5,7 miliard EUR. Finanční prostředky půjdou na podporu politických a hospodářských reforem, regionální a přeshraniční spolupráci v partnerských zemích v rámci evropského nástroje sousedství a partnerství. Finanční prostředky budou rovněž věnovány na podporu projektů v oblastech, jako je např. změna klimatu, doprava, energie a životní prostředí. Země sousedící s EU získají v roce 2013 více než 2 miliardy EUR oproti roku 2010, kdy získaly 1,6 miliard EUR.

Více než 2 miliardy EUR pro rok 2013 je vysoká částka, ale pokud chceme posílit naše vztahy s partnery v rámci evropské politiky sousedství, budeme muset v příští finanční perspektivě zvýšit celkové finanční prostředky pro sousední země.

Pokud chceme efektivně začlenit hospodářství našich sousedů do jednotného trhu EU, musíme podporovat jejich hospodářský rozvoj. Musíme také koordinovat a získat finanční prostředky od mezinárodních finančních institucí (zejména od EIB) na podporu našich politických cílů v třech hlavních oblastech, a to zejména v oblasti 1) změny klimatu, 2) sociální a hospodářské infrastruktury a 3) rozvoje místního soukromého sektoru včetně malých a středních podniků.

Regionální a multilaterální rozměr

Souběžně s tímto závazkem a s dvoustrannými vztahy s našimi partnery budeme i nadále pracovat na našich regionálních a multilaterálních iniciativách. Dále budeme rozvíjet institucionální kapacitu Unie pro Středomoří, zejména jejího sekretariátu, který byl zřízen loni v březnu v Barceloně. Pomůžeme konkrétně formovat stěžejní projekty Unie pro Středomoří, které podpoří hospodářský rozvoj a pomohou v ochraně životního prostředí v regionu, např. v oblasti vodního hospodářství a boje proti znečištění ve Středomoří.

V květnu 2011 se bude v Budapešti konat druhý summit o Východním partnerství. Rovněž budeme pokračovat v našich stěžejních iniciativách v rámci Východního partnerství, např. v integrované správě hranic a podpoře malých a středních podniků.

Také se hodlám zabývat otázkou, jak nejlépe podporovat subregionální spolupráci v našem sousedství, např. v Maghrebu.

Dovolte mi poslední ale velmi důležitou poznámku ohledně toho, proč jsme se rozhodli pro hodnocení balíčku evropské politiky sousedství po pěti letech. Hlavním cílem je, že chceme využít jeho závěry jako základ pro rozsáhlé konzultace s členskými státy, s Vámi v Parlamentu a s našimi partnery v sousedství, abychom zjistili Váš i jejich názor na následující otázky.

- Zda používáme správné nástroje,
- zda je výše a způsob přidělování zdrojů vyhovující a
- zda se rychlost a rozsah našeho úsilí ubírá správným směrem.

Výsledky budou představeny v rámci balíčku, který bude vytvořen v příštím roce, kterým by se měla sjednotit naše politika a který se nepochybně setká u našich sousedů s větším ohlasem. Bude také ideálním podkladem pro silnou argumentaci k získání dostatečných zdrojů v rámci příští finanční perspektivy.

Rozšíření

Pokud jde o politiku rozšíření, dovoluji mi, abych k Vám chvíli hovořil o svých názorech na současnou situaci a o oblastech, ve kterých se, doufám, podaří dosáhnout pokroků v příštích měsících.

V následujících měsících bude Komise soustředit svou pozornost na balíček z roku 2010 týkající se rozšíření, který bude přijat v listopadu. Bude obsahovat strategický dokument s výhledem do budoucna a zprávy o vývoji.

Dále pokračují práce na stanoviscích k žádostem o členství Černé Hory a Albánie, což představuje značnou výzvu jak pro dotyčné země, tak pro útvary Komise. Stanoviska budou spravedlivá a vyvážená se zohledněním pokroků a zásluh příslušných zemí. Jde o těžký, ale věřím, že uskutečnitelný úkol.

Doufám, že v návaznosti na kladné stanovisko Komise ohledně žádosti Islandu Evropská rada v červnu rozhodne o zahájení přístupových jednání.

Pokud jde o Turecko, došli jsme nyní do fáze, kdy se otevírání kapitol stává náročnější. Zabýváme se především čtyřmi kapitolami: bezpečností potravin, zadáváním veřejných zakázek, hospodářskou soutěží a sociální politikou a zaměstnaností. Naším cílem je v rámci španělského předsednictví otevřít kapitolu týkající se bezpečnosti potravin. Časový plán je však velmi napjatý, zejména protože Turecko stále nepřijalo právní předpisy pro splnění konkrétní referenční úrovně. Komise bude i nadále poskytovat potřebnou podporu, ale „míč je na polovině Turecka“.

Na mezivládní konferenci konané dne 19. dubna byla pro Chorvatsko předběžně uzavřena více než polovina kapitol. Uzavření jednání ještě v letošním roce je však nejisté. Komise se snaží o pokrok, ale kvalita musí mít přednost před rychlostí.

Nelze tolerovat žádné zkratkovité jednání, což plní zejména pro kapitolu 23. Očekávám, že brzy bude Radě předložen návrh postoje EU k zahájení jednání o této kapitole, ale aby byly členské státy přesvědčeny o otevření této kapitoly, bude klíčový pokrok týkající se spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii.

Rovněž jsme doporučili zahájit přístupová jednání s Bývalou jugoslávskou republikou Makedonií, ale červnové zasedání Evropské rady tomuto doporučení vyhoví pouze, pokud bude vyřešena otázka názvu. Chápu citlivost této záležitosti na obou stranách a pozorně sleduji zprostředkování vedené OSN.

Jakmile nás tím Rada pověří, jsme připraveni vypracovat stanovisko k žádosti Srbska o členství. Dále doufám, že Rada na svém červnovém zasedání rozhodne o zahájení procesu ratifikace dohody o stabilizaci a přidružení. Domnívám se, že v této souvislosti bude klíčová červnová zpráva žalobce Brammertze předložená Radě bezpečnosti OSN, stejně jako další pokrok spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii.

V současné době je v centru mé pozornosti zejména Bosna a Hercegovina. Před několika týdny jsem navštívil Sarajevo a vedl úspěšnou diskuzi s politickým vedením Bosny. Země musí splnit požadavky, které umožní posílit přítomnost EU. Rovněž musí být uvedena do souladu s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod i ústava. Političtí vůdci Bosny a Hercegoviny jsou si vědomi toho, že přiblížení země k EU závisí na nich.

Je v zájmu nás všech, abychom nedopustili, aby Kosovo zaostávalo za ostatními zeměmi regionu. Zpráva, kterou jsem před deseti dny přinesl Kosovu, je, že Kosovo je součástí evropské perspektivy zemí západního Balkánu. My v Komisi pracujeme na vytvoření způsobů, jak mu můžeme pomoci v jeho sociálně-ekonomickém rozvoji, a to v souladu s našimi návrhy z loňského podzimu. Mým cílem je zahájit dialog o vízech a pokud Kosovo učiní potřebný pokrok, navrhnout případně jednání o obchodní dohodě. Jsme si všichni vědomi toho, že Mezinárodní soudní dvůr letos vydá své stanovisko, což se vznáší jako přízrak nad vztahy mezi Kosovem a Srbskem. Vyzval jsem všechny strany, aby prokázaly svou ochotu být v návaznosti na stanovisko Mezinárodního soudního dvora, a před jeho vydáním, konstruktivní a pragmatické.

V tomto ohledu doufám, že na nadcházející konferenci v Sarajevu pořádané v rámci předsednictví EU dne 2. června se budou moci u jednoho stolu sejít všechny strany se společným cílem sblížit celý region.

A poslední poznámka – je velmi důležité, aby měl proces evropské integrace, který se může někdy zdát příliš dlouhý, přímý dopad na občany regionu. V této souvislosti je velice důležitý proces liberalizace víz.

Radě a Evropskému parlamentu byla ve dnech 26. a 27. dubna předložena aktualizovaná hodnocení týkající se dialogu o liberalizaci víz s Albánií a Bosnou a Hercegovinou. Cílem Komise je předložit do konce května návrh na liberalizaci víz. Spoléhám se na spolupráci s Vámi za účelem rychlého dalšího postupu, jakmile tento návrh právního předpisu dosáhne fáze projednávání v Parlamentu. Děkuji.

Rád bych využil této příležitosti a poděkoval Parlamentu za jeho zásadní přispění k vývoji a provádění evropské politiky sousedství, jak poskytováním rozpočtových zdrojů, tak spoluprací Parlamentu s našimi partnery při podporování demokratické reformy, a za neutuchající podporu při procesu rozšíření.

Já osobně považuji zprávy předkládané, projednáváné a přijímané tímto výborem za nejcennější zdroj inspirace pro Komisi při aplikaci politik v praxi. Můžete počítat s mou skromnou podporou při prohlubování parlamentního rozměru naší politiky

sousedství a rozšíření obecně, ale i konkrétně v souvislosti s brzkým zřízením Parlamentního shromáždění Euronest.